

Nr 36.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1945 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om viss ändring i arbetstidslagen för hotell, restauranger och kaféer.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 319, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, hava herr *Henriksson* och fru *Ekendahl* hemställt, att riksdagen måtte för sin del besluta sådan ändring av 11 § 2 mom. ovannämnda lag, att momentet erhåller följande lydelse:

Å arbetsställe skall på lämplig plats finnas anslaget arbetstidschema, som för varje arbetstagare eller grupp av arbetstagare med samma arbetstidsindelning angiver tiderna för arbetets början och slut samt de tider, som äro anslagna för arbetstagarnas måltider, och längden av den tid, över vilken varje arbetstagare härför förfogar.

Arbetsrådet må, när skäl därtill äro, medgiva befrielse för viss arbetsgivare från den i detta moment stadgade skyldigheten. *Arbetsrådet må även, när arbetsgivare och arbetstagarorganisation eller arbetsgivarorganisation och arbetstagarorganisation därom äro ense, medgiva befrielse från skyldigheten att å arbetstidsschema angiva tidpunkterna för arbetstagarnas måltidsuppehåll.*

Den föreslagna ändringen har av utskottet kursiverats.

Beträffande motiveringen för ändringsförslaget får utskottet, i den mån redogörelse för densamma ej lämnas här nedan, hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande från arbetsrådet. Det huvudsakliga innehållet i yttrandet återgives i det följande.

Arbetstidslagen för hotell, restauranger och kaféer utarbetades på grundval av ett av *socialstyrelsen* avgivet förslag. Med hänsyn till betydelsen av arbetstidsschema för vinnande av ordnade arbetstidsförhållanden och för möjliggörande av kontroll å lagens efterlevnad ansåg socialstyrelsen det påkallat, att i lagen upptoges ett stadgande beträffande skyldighet för arbetsgivare att anslå arbetstidsschema. Beträffande angivande av raster i sådant schema föreslog socialstyrelsen med hänsyn till de betänkligheter som kunde resas mot fixerade raster inom hotell-, restaurang- och kaféerörelsen en be-

stämmelse, enligt vilken rasterna skulle kunna angivas ha viss varaktighet och infalla inom en viss tidrymd, som vore längre än rasten. Enligt socialstyrelsens lagförslag skulle rasterna angivas i arbetstidsschema endast »såvitt» detta vore »möjligt». Förslaget innehöll ej någon bestämmelse, enligt vilken dispens skulle kunna meddelas från skyldigheten att anslå arbetstidsschema.

I sitt yttrande över socialstyrelsens förslag anmärkte *arbetsrådet*, att det vore tänkbart, att i vissa företag arbetstid och raster vore så ordnade, att särskilt arbetstidsschema vore överflödigt och skyldighet att upprätta sådant skulle bli onödigt betungande. Med hänsyn härtill föreslog arbetsrådet, att stadgandet kompletterades med en bestämmelse av innehåll att arbetsrådet, därest skäl därtill föreläge, ägde medgiva undantag från skyldigheten för arbetsgivare att upprätta och anslå arbetstidsschema.

Landsorganisationen i Sverige vitsordade, att enligt visst gällande kollektivavtal en sådan anordning godkänts av parterna att på arbetstidsschema endast behövde föreskrivas de tidrymder, under vilka måltid skulle intagas, med angivande tillika av den tidslängd i följd, som disponerades för måltiden. Denna föreskrift hade arbetarparten emellertid vid olika tillfällen sökt få ersatt med en regel om att schemat skulle upptaga fixerade raster. Landsorganisationen kunde under sådana förhållanden icke tillstyrka, att i den föreslagna lagen gjordes någon avvikelse i denna del från den i allmänna arbetstidslagen stadgade ordningen, enligt vilken »såvitt möjligt början och slut för varje rast» skulle angivas i arbetstidsschema. I detta uttalande instämde *Sverges hotell- och restaurangpersonals förbund*.

I det förslag till arbetstidslag för hotell, restauranger och kaféer, som genom propositionen nr 218 förelades 1944 års riksdag, hade 11 § 2 mom. den sedermera av riksdagen antagna lydelsen. I propositionen uttalade *föredragande departementschefen* beträffande angivande av raster i arbetstidsschema, att den avvikelse stadgandet i denna del innefattade, i jämförelse med allmänna arbetstidslagens motsvarande bestämmelse, syntes motiverad av hänsyn till att förevarande stadgande omfattade även småföretagen, vilket ej vore fallet i allmänna arbetstidslagen.

Propositionen behandlades av andra lagutskottet (utlåtande nr 49; jämför memorial nr 52), som icke gjorde något uttalande i det avseende varom nu är fråga. Utskottets utlåtande godkändes i denna del av riksdagen.

I *motionen* framhålles, att bestämmelsen i 11 § 2 mom. första stycket beträffande angivande av måltidsuppehåll lett till betydande svårigheter för de mindre företagen och deras anställda. Detta vore framför allt fallet under tid då endast en person av varje personalkategori befunne sig i tjänstgöring. Enligt andra stycket kunde visserligen arbetsrådet medgiva undantag från bestämmelsen, men denna möjlighet medförde en onödigt omständ-

lig procedur, emedan dispens kunde beviljas endast för viss angiven arbetsgivare. En smidigare och fullt tillfredsställande lösning kunde erhållas, om arbetsrådet medgäves rätt att bevilja kollektiv dispens, då arbetsgivare och arbetstagare inom viss företagskategori genom sina organisationer förklarade sig ense därom.

I sitt yttrande över motionen har *arbetsrådet* anfört bl. a.:

Arbetsrådet har i vissa av rådet handlagda ärenden, vari de nämnda svårigheterna påtalats, hänvisat till att vederbörande arbetsgivare ägde att jämlikt 11 § 2 mom. andra stycket i lagen söka dispens från bestämmelserna om arbetstidsschema i första stycket. Rådet har även på därom av innehavaren av ett kaféföretag gjord framställning, vilken tillstyrkts av vederbörande arbetstagarorganisation, medgivit denne rätt att i stället för vad i första stycket av nyssnämnda paragraf sägs beträffande anteckning å arbetstidsschema om förläggningen av raster eller måltidsuppehåll å dylikt schema allenast göra anteckning om att i därå angivna tider ingå måltidsuppehåll med sammanlagt nio timmar under en period av tre veckor.

Arbetsrådet äger jämlikt 11 § 2 mom. andra stycket medgiva undantag för »viss arbetsgivare». Arbetsrådet anser sig på grund härav förhindrat att meddela generell dispens för visst verksamhetsområde eller för vissa slag av företag. Däremot föreligger ej hinder att på framställning av arbetsgivarorganisation medgiva kollektivt undantag för samtliga eller vissa till organisationen anslutna medlemmar, upptagna å särskild förteckning. Liksom i övriga fall, då arbetsrådet meddelar dispens, får här avsett undantag formen av individuella dispenser, som sändas till respektive arbetsgivare.

Med hänsyn till att arbetsrådet sålunda med stöd av gällande lag äger medgiva dispenser av det innehåll, som avses i motionen, synes någon lagändring icke vara erforderlig.

Enligt 11 § 2 mom. arbetstidslagen för hotell, restauranger och kaféer *Utskottet*. åligger det arbetsgivare att å arbetsställe på lämplig plats anslå arbetstidsschema, som bl. a. skall angiva de tider, som äro anslagna för arbetstagarernas måltider, och längden av den tid, över vilken varje arbetstagare härför förfogar. Arbetsrådet äger emellertid, när skäl därtill äro, medgiva befrielse för viss arbetsgivare från denna skyldighet. I motionen har yrkats, att riksdagen måtte för sin del besluta sådan ändring av lagrummet, att arbetsrådet skulle äga meddela dispens från bestämmelsen om angivande av måltidsuppehåll icke blott för viss arbetsgivare utan även, då arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna vore därom ense, kollektivt för viss företagskategori.

I sitt yttrande över motionen har arbetsrådet förklarat hinder icke möta att på framställning av arbetsgivarorganisation meddela kollektiv dispens för särskilt förtecknade medlemmar. Med hänsyn härtill synes lagändring ej erforderlig för uppnående av det av motionärerna avsedda syftet. På grund härav får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 26 april 1945.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Norman, Holmbäck**, *Linder**, *Forslund**, *Olof Carlsson, Hallagård, Hagman** och *Gunnar Andersson*;

från andra kammaren: fröken *Andersson*, herrar *Pettersson* i Hällbacken, *Ryberg, Hermansson**, *Holm*, fru *Johansson*, herrar *Larsson* i Östersund och *Osterman*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.